

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Жижко Тетяна Анатоліївна

УДК 378.14+378.147]:37. 026

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОМУ КОЛЕДЖІ
(НА МАТЕРІАЛІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН)

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2004

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Кузьмінський Анатолій Іванович, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького, ректор.

Офіційні опоненти: – доктор філософських наук, професор, дійсний член АПН
України Зязюн Іван Андрійович,
Інститут педагогіки і психології
професійної освіти АПН України, директор;

кандидат педагогічних наук,

Іваха Тетяна Сергіївна,

Національний педагогічний університет імені М. П.

Драгоманова, доцент кафедри методики викладання
природничо-географічних дисциплін.

Провідна установа: Кіровоградський державний педагогічний університет імені
В.Винниченка, кафедра педагогіки, Міністерство освіти і науки України, м. Кіровоград.

Захист відбудеться ”30” вересня 2004 р. о 16³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої
ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, 01601, м.
Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9

Автореферат розісланий “ 28 ” серпня 2004 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Г. Ярошенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Об'єктивною необхідністю побудови незалежної демократичної України є створення оптимальних умов для навчання, виховання та інтелектуального розвитку всіх членів суспільства, відродження інтелектуальної еліти країни. Реалізувати це можна шляхом цілеспрямованої діяльності освітньої системи, стратегічними завданнями якої є модернізація вищих навчальних закладів як найважливішої ланки виховання свідомих громадян Української держави, формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного й морального здоров'я, забезпечення пріоритетності розвитку людини, відтворення і трансляція культурних здобутків, духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків, піднесення освіти в Україні до рівня розвинених країн через докорінне реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад.

У Законі України “Про освіту”, Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті перед навчальними закладами професійної освіти поставлено завдання забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, до освоєння й упровадження наукових та інформаційних технологій, конкурентноспроможних на ринку праці.

У навчально-виховній діяльності закладів вищої освіти України впродовж попередніх десятиріч увага зосереджувалася на оволодінні студентами значною сумою знань на екстенсивних засадах організації навчального процесу. Інтелектуальний розвиток особистості, підготовка її до самостійної пізнавальної діяльності протягом життя перебували на другому плані. Це спричинило появу суперечності між рівнем засвоєння молоддю, яка навчається в навчальних закладах, фахових знань і недостатнім рівнем інтелектуального розвитку особистості. Наразі має місце також суперечність між процесами глобалізації у всіх сферах соціально-економічного буття людства і рівнем підготовки людей до участі в них.

Таким чином, на етапі стрімких суспільно-трансформаційних змін екстенсивний підхід до освітньої діяльності у вищих навчальних закладах помітно вичерпав себе. Тому необхідні пошуки шляхів організації навчально-виховної роботи, які б забезпечували інтелектуальний розвиток як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Такі можливості дає інтенсифікація навчально - пізнавальної діяльності студентів.

Проблема вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців шляхом інтенсифікації навчального процесу певною мірою висвітлена в наукових працях А. М. Алексюка, В. П. Андрущенко, Ю. К. Бабанського, В. І. Бондаря, Д. Брунера, Л. С. Виготського, Л. П. Вовк, С. У. Гончаренка, М. О. Данилова, В. В. Давидова, А. Дистервега, Д. Дьюї, Б. П. Єсіпова, Л. В. Занкова, І.А.Зязюна, Я. А. Коменського, Г. С. Костюка, А. І. Кузьмінського, В. Г. Кузя, І. Я. Лернера, А. А. Мазаракі, М. І. Махмутова, О. Г. Мороза, А. І. Михайлушина, Н. Г. Ничкало, В. Оконя, В. Л.

Омеляненко, В. О. Онищука, І. Песталоцці, В. Ф. Паламарчук, Л. І. Прокопенко, О. Я. Савченко, М. М. Скаткіна, С. О. Сисоєвої, О. В. Сухомлинської, К. Д. Ушинського, С. Х. Чавдарова, М. І. Шута, Г.І.Щукіної та ін. Проте, вказана проблема потребує подальшої розробки.

Інтенсифікація навчального процесу як продуктивний спосіб поліпшення професійної підготовки передбачає досягнення бажаних результатів за рахунок зміни якісних чинників, щонайперше, шляхом напруження внутрішніх інтелектуальних сил особистості в процесі пізнавальної діяльності. Адже відомо, що людина має великі можливості для інтелектуального зростання. Звідси завдання вищої школи полягає в забезпеченні організації навчально-виховного процесу, спрямованого на реалізацію цих можливостей, зосередженні уваги на активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів. Якраз активна самостійна пізнавальна діяльність особистості виступає рушійною силою її інтелектуального та професійного зростання, а розвинений інтелект – передумовою успішного навчання. Отже, ці процеси тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Розв'язання означених вище суперечностей у процесі професійної підготовки особистості породжує низку педагогічних проблем, зокрема: яким чином подолати традиціоналізм і догматизм у діяльності педагогів аби рішуче перейти з екстенсивних методів професійної підготовки студентів на інтенсивні; якими мають бути педагогічні умови інтенсифікації навчально-виховного процесу в професійних закладах освіти. Їх актуальність та соціальна значущість, відсутність належного обґрунтування ефективних методів інтенсифікації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації, недостатній рівень її наукової розробки та практичної реалізації зумовили вибір теми дослідження “Педагогічні умови інтенсифікації професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі (на матеріалі спеціальних дисциплін)”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до комплексної теми “Професійне становлення спеціаліста у системі неперервної освіти”, досліджуваної кафедрою педагогіки та соціальної роботи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 3 від 26. 12. 1999 р.).

Тема дисертації затверджена вченою радою Черкаського державного (з серпня 2003 року національного) університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 3 від 15. 01. 2002 р.) та схвалена Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології АПН України (протокол № 1 від 29. 01. 2002 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка фахівців в економіко-правовому коледжі.

Предмет дослідження – педагогічні умови забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців в економіко-правовому коледжі на засадах інтенсифікації.

Метою дослідження є обґрунтування педагогічних засад інтенсифікації професійної підготовки майбутніх фахівців в економіко-правовому коледжі, виявлення умов їх ефективної реалізації.

Концепція дослідження полягає в тому, що професійна підготовка студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації є багатоаспектною, відкритою системою зі своїми функціями, змістом, формою та методами. Розвиток цієї системи зумовлюється ринковими потребами у кваліфікованих, конкурентно-спроможних кадрах, здатних до творчої праці та професійного зростання.

Провідна ідея дослідження зумовлена суб'єкт-суб'єктною взаємодією студента і викладача. Ця взаємодія інформаційно навантажена за змістом, індивідуалізована за формою, інтенсивна в часовому вимірі. Вона передбачає також формування у фахівця пізнавальних потреб, які виробляються в активній самостійній пізнавальній діяльності та спонукають до самоосвіти впродовж життя.

Гіпотеза дослідження: інтенсифікація професійної підготовки майбутніх фахівців в економіко-правовому коледжі набуває ефективності за умов цілеспрямованого формування в них умінь самостійної пізнавальної діяльності та підвищення педагогічної майстерності викладачів шляхом опанування курсу “Педагогіка вищої школи”.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети, концепції та гіпотези визначені такі **завдання дослідження:**

- 1) проаналізувати стан розробленості проблеми інтенсифікації в системі професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації та розширити психолого-педагогічну сутність поняття „інтенсифікація навчання”;
- 2) визначити психолого-педагогічні чинники, виявити та обґрунтувати педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців в економіко-правовому коледжі;
- 3) експериментально перевірити ефективність виявлених та обґрунтованих педагогічних умов інтенсифікації професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі ;
- 4) розробити методичні рекомендації щодо інтенсифікації професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі.

Методологічну основу дослідження становлять: загальні положення теорії наукового пізнання, принципи історизму, діалектичної єдності теорії та практики, взаємоз'язку, взаємозумовленості соціально-педагогічних явищ; сучасні тенденції демократизації та гуманізації педагогічної освіти; концептуальні засади філософії, психології та педагогіки стосовно розвитку особистості, активності суб'єкта пізнавальної діяльності, системного підходу до організації професійної підготовки фахівців.

Теоретичну основу дослідження становлять праці українських та зарубіжних учених із проблем: філософії неперервної освіти (В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень); інтенсифікації навчального процесу (П. Я. Гальперін, В. В. Давидов, М. О. Данилов, А. І. Кузьмінський, О. М. Матюшкін, М. І. Махмутов, В. Ф. Паламарчук, М. М. Скаткін, І. С. Якиманська); оптимізації навчання й розвитку особистості (Л. В. Занков, М. М. Поташнік); професійної підготовки майбутнього вчителя (Ю. П. Азаров, В. І. Бондар, В. М. Галузинський, М. Б. Євтух, В. І. Лозова, Н. Г. Ничкало, Н. В. Кузьміна, В. Л. Омеляненко, О. М. Пехота, Л. І. Прокопенко, С. О. Сисоєва, М. І. Шкіль); теорії освітніх систем та їх розвитку (А. М. Алексюк, В. П. Беспалько, С. У. Гончаренко); формування пізнавальних умінь у студентів (Л. П. Аристова, Т. В. Колесник, О. Г. Мороз, Н. М. Мочалова, П. І. Підкасистий, В. С. Редін).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань були використані:

1) теоретичні методи: аналізу й узагальнення філософсько-методологічної, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури й дисертаційних робіт з теми дослідження; теоретичного аналізу на етапі визначення мети, предмета, завдань дослідження; аналітичного порівняння різних поглядів на досліджувану проблему; синтезу результатів, осмислення їхньої наукової новизни.

2) емпіричні методи: опитування, анкетування, бесіди, тестування студентів та викладачів, експертного оцінювання та самооцінювання, педагогічного спостереження з метою вивчення стану досліджуваної проблеми в практичній діяльності вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації; педагогічного експерименту, що дав можливість перевірити гіпотезу; педагогічного оцінювання ефективності викладання курсів „Самостійна навчальна робота студентів”, „Педагогіка вищої школи”;

3) методи статистичного аналізу результатів проведеного дослідження, що здійснювався шляхом кількісної обробки отриманих даних для забезпечення достовірності результатів експерименту.

Названі методи взаємодоповнили один одного й забезпечили можливість комплексного пізнання предмета дослідження.

Експериментальна база дослідження. Робота виконувалася на базі Черкаського кооперативного економіко-правового коледжу, а також Черкаського бізнес-коледжу, Черкаського комерційного технікуму та Смілянського технікуму харчових технологій.

Дослідною роботою було охоплено 470 студентів та 268 викладачів. Упродовж усього експерименту авторка брала участь в апробації та практичній реалізації розроблених положень і рекомендацій.

Організація дослідження. Дослідження означеної проблеми здійснювалося впродовж 1998 – 2003 років та охоплювало три етапи:

На першому етапі (1998 – 1999 рр.) вивчався стан досліджуваної проблеми шляхом опрацювання та аналізу філософської, психологічної, педагогічної літератури з проблеми, з'ясовувався рівень висвітлення в ній педагогічних умов інтенсифікації професійної підготовки студентів; визначалися основні напрями, об'єкт, предмет, мета, завдання, проводилася систематизація й первинне узагальнення результатів вивчення.

На другому етапі (2000 – 2001 рр.) продовжувалося вивчення літературних джерел, проводився констатуючий експеримент з метою виявлення рівня сформованості вмінь самостійної пізнавальної діяльності студентів; розроблялася методика проведення формуючого експерименту.

На третьому етапі (2001 – 2003 рр.) проводився формуючий експеримент, здійснювалося визначення психолого-педагогічних чинників і корекція педагогічних умов інтенсифікації навчального процесу в економіко-правовому коледжі; систематизовувалися результати теоретичних пошуків і експериментальних досліджень, розроблялися висновки та узагальнення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

виявлено та вперше обґрунтовано психолого-педагогічні умови, які впливають на ефективність інтенсифікації професійної підготовки майбутніх фахівців в економіко-правовому коледжі;

доведено й умотивовано взаємозумовленість інтенсифікації навчального процесу та інтелектуального розвитку особистості майбутнього фахівця;

розроблено методичну систему підвищення педагогічної майстерності викладачів економіко-правового коледжу, що сприяє інтенсифікації навчального процесу;

уточнено теоретичний зміст поняття “інтенсифікація навчання”.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в науковому обґрунтуванні підходів до вдосконалення професійної підготовки фахівців в економіко-правовому коледжі згідно із сучасними вимогами; обґрунтуванні психолого-педагогічних умов, що впливають на ефективність упровадження новітніх педагогічних технологій, зорієнтованих на врахування індивідуальних особливостей студентів і синергетичну взаємодію педагога з ними.

Практичне значення дослідження полягає в розробці й реалізації методичних рекомендацій щодо використання засобів інтенсифікації в практиці професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі; укладанні програми й створенні методичного забезпечення пропедевтичного курсу “Самостійна навчальна робота студентів”, побудованого на міжпредметній основі й спрямованого на підвищення рівня самостійної пізнавальної діяльності студентів та створенні навчальної програми “Педагогіка вищої школи”, яка забезпечила успішне формування психолого-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації, де проводився педагогічний експеримент.

Результати дослідження, висновки, розроблені й апробовані методичні рекомендації можуть бути використані в діяльності вищих навчальних закладів I - IV рівнів акредитації, подальшому науковому пошуку ефективних шляхів поліпшення професійної підготовки майбутніх фахівців.

Вірогідність і надійність результатів дисертаційного дослідження забезпечуються методологічною і теоретичною обґрунтованістю його вихідних положень; застосуванням різноманітних методів дослідження відповідно до визначених мети, гіпотези й завдань; репрезентативністю вибірки та значущістю отриманих даних, конкретністю й об'єктивністю критеріїв оцінювання кількісних і якісних результатів експериментальної роботи.

Апробація та впровадження результатів дослідження здійснювалися під час десятилітньої педагогічної діяльності дисертантки у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації, у процесі дослідно-експериментальної роботи з професійної підготовки студентів Черкаського кооперативного економіко-правового коледжу, Черкаського бізнес-коледжу, Черкаського комерційного технікуму й Смілянського технікуму харчових технологій при вивченні дисциплін “Основи підприємництва та управлінської діяльності”, “Правові основи підприємницької діяльності”. Основні положення дисертації доповідалися на міжнародній науково-практичній конференції “Неперервна професійна освіта педагогічних працівників: теорія і практика” (м. Черкаси, 2003 р.); науково-методичній конференції “Соціальні та морально-психологічні важелі вдосконалення навчально-виховного процесу” (м. Полтава, 2000 р.); педагогічних читаннях “Організація виховного процесу у вищому навчальному закладі в сучасних умовах” (м. Черкаси, 2002 р.). Матеріали дослідження апробовані на засіданнях педагогічних та методичних рад вищеназваних коледжів і технікуму, на методичному семінарі кафедри педагогіки вищої та загальноосвітньої школи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Висновки й рекомендації, розроблені на основі узагальнення матеріалів дослідження, впроваджено в практику навчально-виховної роботи Черкаського кооперативного економіко-правового коледжу, Черкаського бізнес-коледжу, Черкаського комерційного технікуму та Смілянського технікуму харчових технологій (довідки відповідно № 130/01-12 від 21. 05. 2004 р., № 249 від 26.12. 2003 р., № 309 від 21. 05. 2004 р., № 180/01 від 19.05.2004р.).

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено в 12 одноосібних авторських публікаціях, з них 11 – у наукових виданнях, затверджених ВАК України. Серед публікацій є один методичний посібник для викладачів і студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (297 найменувань, з них 8 – іноземною мовою), 15 додатків на 58 сторінках. Повний обсяг дисертації 247 сторінок комп'ютерного набору, з яких 159 сторінок становить основний текст. У роботі вміщено 13 таблиць на 7 сторінках, 6 рисунків на 2 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі розкрито сутність і стан вивчення наукової проблеми, що досліджується; обґрунтовано вибір і актуальність теми; визначено об'єкт, предмет, мету, концепцію, гіпотезу й завдання дослідження; викладено вихідні методологічні й теоретичні засади; окреслено методи дослідження; охарактеризовано наукову новизну одержаних результатів, їх теоретичне і практичне значення та особистий внесок здобувачки; наведено дані про впровадження результатів дослідження, апробацію їх на наукових конференціях і в публікаціях за темою дисертації.

У першому розділі – **“Інтенсифікація професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах як психолого-педагогічна проблема”** – в контексті філософських, педагогічних та психологічних знань здійснено аналітичний огляд літератури з теми дослідження; визначено психолого-педагогічні умови інтенсифікації навчання та психолого-педагогічні аспекти понять „інтелект”, „інтелектуальний розвиток”, „інтенсифікація навчального процесу”, „педагогічна майстерність”; обґрунтовуються науково-педагогічні засади організації навчально-виховного процесу на основі інтенсифікації.

У розділі відстежено розвиток ідей інтенсифікації навчального процесу в працях А. М. Алексюка Л. П. Аристової, Б. Г. Ананьєва, Ю. К. Бабанського, І. Д. Бежа, Л. С. Виготського, П. Я. Гальперіна, С. У. Гончаренка, М. А. Данилова, В. В. Давидова, Л. В. Занкова, І. А. Зязюна, Я. А. Коменського, Г. С. Костюка, А. І. Кузьмінського, А. І. Михайлушина, О. Г. Мороз, О. М. Леонтєва, В. Ф. Паламарчук, М. М. Поташніка, С. Л. Рубінштейна, С. О. Сисоєвої, В. І. Ткачук, К. Д. Ушинського та ін.

На основі теоретичного аналізу доведено, що генеральним завданням процесу навчання є розвиток інтелекту особистості. Навчальна діяльність людини й розвиток її інтелекту – процеси взаємопов'язані та взаємозумовлені: навчання сприяє розвитку інтелекту, а розвинений інтелект виступає передумовою успішної пізнавальної діяльності. Провідними чинниками реалізації цього завдання є впровадження інноваційних педагогічних технологій, зорієнтованих на особистісні індивідуальні особливості студентів та безпосередню педагогічну взаємодію педагога з ними. Ефективність застосування інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі диктується такими педагогічними умовами, як високий професіоналізм педагога, рівень його педагогічної майстерності та ступінь володіння студентами методами самостійної пізнавальної діяльності.

Професіоналізм у будь-якій сфері діяльності значною мірою залежить від рівня сформованості майстерності, а педагогічна майстерність тісно переплітається з поняттям „педагогічне мистецтво”. Між собою вони зв'язані не лінійно, а діалектично. Педагогічна майстерність – це досконале, творче

виконання педагогом своїх професійних функцій на рівні мистецтва, результатом чого є створення оптимальних соціально-психологічних і педагогічних умов для становлення особистості, забезпечення високого рівня її інтелектуального й морально-духовного розвитку. Щоб бути високомайстерним педагогом, необхідно володіти глибокими знаннями, уміннями, компетенціями, мати високі морально-духовні якості.

У розділі теоретично обґрунтовується положення щодо важливості особистісного професійного розвитку педагога для забезпечення загального культурно-духовного тезаурусу в майбутнього фахівця. Набуття кваліфікації розглядається як поглиблене розгортання її змістової сутності на основі професійної підготовки студентів та рівня педагогічної майстерності викладачів. Аналізуються визначальні структурні компоненти психолого-педагогічних умов становлення педагога-майстра, а саме:

- професійні знання базових навчальних дисциплін і методик їх викладання, а також психології, педагогіки, анатомії та фізіології людини з елементами гігієни;
- психолого-педагогічні якості (організаторські здібності, принциповість, оптимізм, терпеливість, чуйність, творчий склад мислення, тактовність, емпатійність, атракційність);
- психолого-педагогічні вміння (пізнавальні, дидактичні, конструктивні, комунікативні, прикладні, володіння основами психотехніки);
- володіння педагогічною технікою (уміння володіти своїм психічним станом і тілом, мімікою, жестами, дотримуватися темпу й ритму в роботі, культура спілкування, комунікативна діяльність);
- морально-духовні якості (гуманістична спрямованість, об'єктивність, справедливість, правдивість, національна гідність, інтелігентність).

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України інтенсифікація навчального процесу стає актуальною проблемою професійної підготовки студентів. Її розв'язання спрямоване на задоволення потреб суспільства в активних і творчих спеціалістах, які мали б ґрунтовну теоретичну і практичну підготовку з обраного фаху, могли самостійно приймати рішення, пов'язані з професійною діяльністю, а отже, створювати інтелектуальні та матеріальні цінності в майбутньому. Молодий спеціаліст має чітко усвідомлювати, що з отриманням диплома процес його навчання не закінчується. Він повинен бути підготовленим до безпосередньої самостійної роботи, постійного оновлення своїх знань, умінь швидко адаптуватися до змін і коригувати свою професійну діяльність. Складовою самостійної роботи студентів є їх пізнавальна самостійність, від якої залежить майбутній рівень кваліфікації та професійної діяльності. Пізнавальні потреби, які спонукають до самоосвіти, формуються в активній самостійній пізнавальній діяльності особистості. До основних пізнавальних умінь і навичок, які необхідно сформувати в студентів для підвищення якості навчання, належать: уміння й навички роботи з науковою літературою, уміння слухати й

конспектувати лекції, готуватися до практичних занять, колоквиумів, заліків та екзаменів, аналізувати виробничі ситуації й творчо шукати ефективні засоби розв'язання проблем тощо.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що самостійна навчальна робота студентів є необхідною умовою інтенсифікації навчального процесу. Для цього, моделюючи систему самостійної роботи студентів необхідно навчити їх вчитися та ознайомити із психофізіологічними основами розумової праці, технікою її наукової організації. Ефективність самостійної навчальної роботи залежить від сформованості пізнавальних мотивів і потреб, які виробляються в активній самостійній пізнавальній діяльності особистості та спонукають її до перманентної самоосвіти. Не менш важливою умовою інтенсифікації професійної підготовки майбутніх фахівців виступає рівень педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін.

У другому розділі – “Дослідно-експериментальна перевірка педагогічних умов інтенсифікації професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації ” – розглянуто рівні педагогічної майстерності викладачів та залежність від них сформованості пізнавальних умінь студентів; окреслено умови забезпечення ефективності застосування інноваційних технологій (комп'ютерні, формування творчої особистості, ігрові); обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність особистісно зорієнтованого навчального процесу на засадах інтенсифікації.

У ході експериментального дослідження з'ясовано важливість компонентів морально-духовних якостей з погляду вагомості їх впливу на становлення педагогічної майстерності викладачів; визначено рівень сформованості у них психолого-педагогічних якостей та умінь, зокрема, рівень володіння професійними знаннями. Проведеним у 2001 році анкетуванням і тестовим опитуванням викладачів ВНЗ I–II рівнів акредитації встановлено, що переважна більшість з них має ґрунтовні знання з фахових дисциплін. Проте рівень знань і вмінь з психології, педагогіки, анатомії та фізіології, які є науковою базою успішності і організації навчально-виховної роботи зі студентами, недостатньо високий і далекий від професійних потреб.

У процесі дослідження визначено рівень володіння викладачами психолого-педагогічними якостями (готовність до педагогічної праці, здатність концентрувати й розподіляти увагу, організованість і дисциплінованість, вимогливість, педагогічний оптимізм тощо), уміннями та компонентами педагогічної техніки (конструктивні, комунікативні, організаторські, пізнавальні, прикладні вміння та ін.). Встановлено, що рівень психолого-педагогічних якостей та умінь викладачів не повною мірою відповідає вимогам, що є суттєвою перешкодою на шляху становлення їхньої педагогічної майстерності.

У ході констатуючого експерименту визначено рівень готовності викладачів до організації навчально-виховного процесу на засадах інтенсифікації. Аналіз проведеного експериментального зрізу показує, що 75 % викладачів, охоплених експериментом, недостатньо розуміють суть

соціально-педагогічних і економічних чинників, які зумовлюють необхідність організації навчання на засадах інтенсифікації. Стереотипи минулого, коли навчально-виховний процес на всіх рівнях освітньої діяльності здійснювався на засадах екстенсивності, стримує педагогів у пошуках нових, прогресивних педагогічних технологій. Як наслідок, 28 % респондентів недостатньо усвідомлюють психолого-педагогічну сутність інтенсифікації навчання. Неоднозначними є підходи викладачів щодо визначення чинників, які мають позитивно впливати на організацію навчально-виховного процесу на принципах інтенсифікації.

На основі аналізу результатів констатуючого експерименту, ознайомлення з якісними характеристиками (рівень володіння психолого-педагогічними якостями та компонентами педагогічної техніки) викладачів спеціальних дисциплін, які працюють у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації Черкаської області, встановлено, що рівень їхньої педагогічної майстерності недостатній. Однією з причин виявлено, відсутність у 70 % цих викладачів базової педагогічної освіти. Частина з них підвищувала свою кваліфікацію на короткотермінових курсах, але психолого-педагогічній підготовці приділялась недостатня увага. Тобто, процес підвищення професійного рівня носить, як правило, стихійний характер.

Результати констатуючого експерименту висвітлили потребу у проведенні цілеспрямованої роботи з викладачами спеціальних дисциплін з метою підвищення рівня їхньої педагогічної майстерності.

У розділі пропонується конструктивний шлях підвищення педагогічної майстерності викладачів професійних навчальних закладів I–II рівнів акредитації на засадах інтенсифікації. Він полягає в запровадженні в систему методичної роботи постійно діючого курсу “Педагогіка вищої школи”, метою якого є ознайомлення викладачів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації з особливостями психології і педагогіки дорослих та вдосконалення педагогічних умінь.

При визначенні змісту навчальної програми цього курсу, застосовувалися науково обгрунтовані підходи до формування психолого-педагогічної грамотності викладачів спеціальних дисциплін: знання місця й ролі педагогіки в системі суспільного розвитку; врахування структури й виду навчання й учіння; організація навчальної діяльності на засадах співробітництва; психолого-педагогічні передумови інтенсифікації навчального процесу; особливості побудови заняття на різних етапах навчання; методологічні й теоретичні основи оптимізації навчально-виховного процесу та ін.

Розкривається методика проведення лекційних занять, побудована на використанні різних структурно-логічних схем, а саме: проведення лекцій-діалогів, лекцій-ділових ігор, проблемних лекцій. Аналізуються можливості вдосконалення семінарських занять, організації самостійної роботи, використання інтеграції педагогічних дисциплін і основ педагогічної майстерності.

Для перевірки ефективності курсу “Педагогіка вищої школи” проводилися тестові опитування, які показали, що рівень психолого-педагогічної компетенції молодих викладачів з педагогічним стажем роботи від одного до п’яти років на початковому етапі був низьким – 3,7 %, а результат підсумкового зрізу після опрацювання курсу став значно вищим – 23 %, що свідчить про доцільність упровадження розробленої програми.

Наступним етапом дослідження стало з’ясування рівня володіння студентами вміннями самостійної навчальної діяльності. Спостереження, аналіз навчальної діяльності, бесіди з викладачами і студентами, тестові перевірки виявили, що 95,7 % студентів (значна частина молодших курсів) недостатньо володіють методами та вміннями самостійної пізнавальної діяльності. Тому в процесі подальшої роботи для студентів молодших курсів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації було розроблено пропедевтичний курс “Самостійна навчальна робота студентів”, у процесі вивчення якого опрацьовувалися особливості пізнавальної діяльності людини; характеристика психічних процесів людини під час навчальної діяльності; санітарно-гігієнічні вимоги до розумової праці студентів; особливості класифікації друкованих джерел інформації; методика й техніка вибору літератури, роботи з книгою й систематизація результатів, складання та конспектування лекцій; методика підготовки до практичних занять, заліків і екзаменів, написання рефератів, курсових і дипломних робіт; складання анотацій і рецензій; культура ведення записів; застосування комп’ютерної техніки тощо.

Таблиця 1

Динаміка формування умінь самостійної пізнавальної діяльності студентів

Рівні сформованості	Контрольні групи				Експериментальні групи			
	Початковий зріз		Заключний зріз		Початковий зріз		Заключний зріз	
	К-ть студ.	%	К-ть студ.	%	К-ть студ.	%	К-ть студ.	%
Високий	11	4,2	11	4,2	–	–	30	14,2
Середній	132	50,1	177	67,3	118	57	130	63,0
Низький	120	45,7	75	28,5	89	43	47	22,8

Результати дослідження, які подані в таблиці 1, дають підстави стверджувати, що вивчення пропедевтичного курсу сприяло формуванню в студентів умінь та навичок самостійної пізнавальної діяльності, адаптує їх до особливостей роботи вищого навчального закладу на міжпредметній основі, доповнюючи цю діяльність виробленням умінь під час вивчення окремих дисциплін. Якщо в контрольній групі відсоток студентів, що мали високий рівень сформованості умінь самостійної навчальної праці, залишився в початковому стані, то в експериментальній групі зріс на 14,2 %.

Високий	68	25,8	75	28,6	43	20,8	112	54,1
Середній	120	45,6	143	54,3	112	54,1	95	45,9
Низький	75	28,6	45	17,1	52	25,1	–	–

Як видно з таблиці, поєднання процесу вивчення нового навчального матеріалу з одночасним оволодінням дидактичним інструментарієм самостійної роботи значно активізувало пізнавальну діяльність студентів. Співставлення результатів показує, що в експериментальних групах значна частина студентів перемістилася з нижчих на вищі рівні засвоєння знань, умінь і навичок (кількість студентів з високим рівнем знань на початку експерименту становила 20,8 %, а наприкінці – 54,1 %; середній рівень на початку експерименту мали 54,1 %, наприкінці – 45,9 %; низький – відповідно 25,1 % на початку експерименту, наприкінці – не виявлено).

Результати формуючого експерименту дають підстави стверджувати, що організація навчальної діяльності студентів на засадах інтенсифікації з використанням різних методів і засобів навчання на основі педагогічних технологій (проблемних, комп'ютерних, ігрових, формування творчої особистості) сприяє розв'язуванню головних завдань професійної освіти: ефективно впливає на підвищення інтелектуального розвитку особистості; формує самостійність у пізнавальній діяльності; забезпечує підвищення якості знань.

ВИСНОВКИ

У дисертації узагальнено результати дослідження наукової проблеми, що полягає у виявленні й розробці педагогічних умов інтенсифікації професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі, змісту та методів формування їх самостійної пізнавальної діяльності на міжпредметній основі, дидактичних засобів підвищення педагогічної майстерності викладачів у процесі післядипломної підготовки. Проведене дослідження підтверджує гіпотезу, покладену в його основу, і дозволяє зробити узагальнення.

Аналіз стану розробленості проблеми інтенсифікації професійної підготовки фахівців у вищій школі показав, що її розв'язання активізувалося наприкінці ХХ століття у зв'язку із загальним підвищенням інтересу до освітніх, науково-технічних і соціально-економічних питань. Проте, як у науковій літературі минулого, так і в працях сучасних учених достатньо обґрунтованого, всебічного дослідження шляхів і засобів підвищення якості підготовки фахівців в економіко-правовому коледжі на засадах інтенсифікації поки що немає.

У ході дослідження з'ясовано, що в навчально-виховній діяльності освітніх закладів України протягом попередніх десятиріч основна увага зосереджувалася на оволодінні студентами якомога більшою сумою знань шляхом організації екстенсивної професійної підготовки. За таких умов було

досить складно забезпечити належний рівень інтелектуального розвитку особистості, підготувати її до самостійної пізнавальної діяльності впродовж життя. Тому на сьогодні можливості організації екстенсивної освітньої діяльності вищих навчальних закладів значною мірою вичерпали себе.

Виходячи з вимог розвитку інформаційно-технологічного суспільства, необхідно розробляти нові підходи до навчально-виховної роботи, які спрямовувалися б, насамперед, на забезпечення інтелектуального розвитку особистості. Такі можливості відкриває організація інтенсивного навчання у вищій школі на засадах особистісної зорієнтованості. У педагогічній науці й практиці проблема інтенсифікації професійної підготовки студентів розглядається як така, що підвищує продуктивність навчальної праці, сприяє впровадженню інноваційних технологій, досягнень сучасної науки.

Теоретичне студіювання та експериментальне дослідження проблеми дозволяє визначити інтенсифікацію навчання як досягнення бажаних результатів завдяки якісним чинникам, зокрема напруженню внутрішніх інтелектуальних сил особистості. Звідси завдання викладачів полягає в забезпеченні якісного засвоєння студентами знань та формування професійних умінь, а також у створенні оптимальних педагогічних умов для всебічного, передусім інтелектуального розвитку особистості.

Ознайомлення із психолого-педагогічною літературою, вивчення досвіду викладачів засвідчують, що основними чинниками, які впливають на ефективність інтенсифікації професійної підготовки фахівців в економіко-правовому коледжі, є модернізація освіти та використання інноваційних педагогічних технологій (проблемних, комп'ютерних, ігрових, формування творчої особистості), спрямованих на якісну перебудову навчально-виховного процесу, організаційно-методичного забезпечення інтелектуального розвитку студентів, рівня їх самостійної пізнавальної діяльності.

З огляду на сказане, у роботі окреслено педагогічні умови ефективності навчального процесу на засадах інтенсифікації. Такими умовами виступають підготовка студентів до оволодіння методами самостійної пізнавальної діяльності та рівень педагогічної майстерності викладачів. Застосування інноваційних технологій, нових типів організації навчання в освітніх закладах змінює функції педагога з викладача – ретранслятора інформації на технолога – організатора навчально-виховного процесу.

Інтенсифікація професійної підготовки передбачає сформованість у студентів професійних навчальних закладів двох груп пізнавальних умінь – інформаційних та інтелектуальних, розвиток яких забезпечується: діагностикою розвитку самостійної пізнавальної діяльності студентів; розробленістю змісту й методів формування пізнавальних умінь студентів як у процесі оволодіння конкретними навчальними дисциплінами, так і на міжпредметній основі; реалізацією особистісно зорієнтованого підходу, що ґрунтується на врахуванні рівня навченості та розвитку студентів.

Результати констатуючого експерименту виявили низький рівень сформованості самостійної пізнавальної діяльності студентів, що зумовлює необхідність цілеспрямованого формування вмінь та навичок роботи з науковою літературою, слухати лекцію, готуватися до практичних занять. Констатуючий експеримент показав, що переважна більшість викладачів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації при належній фаховій підготовці мають недостатній рівень психолого-педагогічних знань і вмінь.

Отже, виникає потреба підвищення рівня та збільшення питомої ваги самостійної пізнавальної діяльності студентів і вдосконалення змісту й методів післядипломної підготовки викладачів.

Результати формуючого експерименту свідчать, що одним із оптимальних засобів підвищення рівня самостійної пізнавальної діяльності студентів є запровадження на першому році навчання пропедевтичного курсу „Самостійна навчальна робота студентів”, побудованого на міжпредметній основі. Навчальна програма цієї дисципліни включає зміст і шляхи оволодіння студентами раціональними методами та прийомами самостійної пізнавальної діяльності.

У ході експерименту визначено три рівні сформованості самостійної пізнавальної діяльності студентів: високий, середній та низький. Результати педагогічного експерименту засвідчили, що всі показники рівнів оволодіння студентами в економіко-правовому коледжі методами самостійної пізнавальної діяльності в експериментальних групах вищі, ніж у контрольних.

Однією з важливих педагогічних умов інтенсифікації професійної підготовки студентів є високий рівень педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін.

Практика формування психолого-педагогічної майстерності викладачів підтверджує доцільність оволодіння ними структурою педагогічної діяльності, основами наукової організації педагогічної праці на засадах модернізації навчального процесу. Слухачі курсу „Педагогіка вищої школи” визнали найбільш продуктивними такі напрями діяльності, як робота в інноваційному режимі, використання форм і методів активного навчання.

Результати дослідження вказують на ефективність розроблених педагогічних умов інтенсифікації професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі. Формуючий експеримент дає підстави для висновку, що інтенсифікація навчальної діяльності студентів на засадах модернізації навчального процесу та застосуванні доцільних педагогічних технологій сприяє розв'язанню завдань професійної освіти й інтелектуального розвитку особистості, формує самостійність і озброює їх методами пізнавальної діяльності, значно поліпшує якість підготовки.

Матеріали дослідження покладено в основу методичних рекомендацій щодо впровадження ідеї інтенсифікації у практику професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації. В їх основі – концепція системності, зокрема: моделювання напрямів, форм,

засобів і методів підготовки педагогів та студентів до участі у навчально-виховному процесі, побудованому на засадах інтенсифікації.

Проведене дослідження не охоплює всі аспекти професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Складність і багатовимірність досліджуваної проблеми передбачає комплексний підхід до професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації на засадах інтенсифікації й удосконалення системи формування пізнавальних умінь, їх взаємозв'язку та наступності, вивчення шляхів застосування особистісно зорієнтованого навчання студентів, що зумовлює необхідність подальшої наукової розробки педагогічних умов інтенсифікації підготовки фахівців у вищій школі.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях:

1. *Жижко Т. А.* Соціально-педагогічні потреби інтенсифікації навчально-виховного процесу // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 1999. – Вип. 10. – С. 56 – 63.
2. *Жижко Т. А.* Фактори впливу на якість професійної підготовки студентів // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 2000. – Вип. 18. – С. 28 – 32.
3. *Жижко Т. А.* Інтелектуальний розвиток людини – важливий чинник її соціального і духовного багатства // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 2001. – Вип. 23. – С. 49 – 52.
4. *Жижко Т. А.* Чинники, що впливають на інтенсифікацію навчально-виховного процесу у коледжі // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 2001. – Вип. 26. – С. 37 – 40.
5. *Жижко Т. А.* Рівень готовності викладачів до реалізації завдань інтенсифікації навчання // Наука і сучасність: Зб. наук. праць / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2002. – Т. XXXII. – С. 63 – 73.
6. *Жижко Т. А.* Методи навчання – передумова інтелектуального розвитку особистості // Рідна школа. – 2002. – № 6. – С. 72 – 73.
7. *Жижко Т. А.* Ефективність навчального процесу на засадах інтенсифікації // Наукові записки. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2002. – Вип. 49. – Ч. II. – С. 37 – 41.
8. *Жижко Т. А.* Особливості діяльності викладачів по забезпеченню умов інтенсифікації навчально-виховного процесу // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 2002. – Вип. 34. – С. 129 – 133.

9. *Жижко Т. А.* Місце і роль проблемного навчання в інтелектуальному розвитку особистості // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 2002. – Вип. 35. – С. 28 – 33.
10. *Жижко Т. А.* Сутність творчо-розвивальних технологій // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 2003. – Вип. 45. – С. 47 – 55.
11. *Жижко Т. А.* Педагогічні умови інтенсифікації навчально-виховного процесу в закладах освіти: Методичний посібник для викладачів і студентів. – Черкаси: РВЦ ЧДУ, 2002. – 42 с.
12. *Жижко Т. А.* Системний підхід до впровадження ідеї інтенсифікації у практику професійної підготовки студентів // Вища освіта України. – К., 2004 - № 1. - С. 92-96.

Жижко Т. А. Педагогічні умови інтенсифікації професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі (на матеріалі спеціальних дисциплін). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаси, 2004.

Дисертаційне дослідження присвячене обґрунтуванню ефективних шляхів інтенсифікації професійної підготовки фахівців в економіко-правовому коледжі та виявленню умов їх реалізації. Проаналізовано стан розробленості проблеми інтенсифікації в науковій літературі, у практичній діяльності вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації. Теоретично обґрунтовано психолого-педагогічні чинники, які впливають на ефективність інтенсифікації професійної підготовки студентів, та психолого-педагогічні аспекти понять “інтелектуальний розвиток”, “інтенсифікація навчального процесу”, “педагогічна майстерність”. Визначено педагогічні умови ефективності навчального процесу на засадах інтенсифікації (оволодіння студентами методами самостійної пізнавальної діяльності та рівень педагогічної майстерності викладачів). Розроблено навчально-методичний комплекс для підвищення рівня самостійної пізнавальної діяльності майбутніх фахівців і викладачів професійних навчальних закладів. Експериментально перевірено ефективність педагогічних умов інтенсифікації професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

Ключові слова: педагогічні умови, інтелектуальний розвиток, інтенсифікація професійної підготовки, інноваційні технології, педагогічна майстерність, самостійна пізнавальна діяльність.

Жижко Т. А. Педагогические условия интенсификации профессиональной подготовки студентов в экономико-правовом колледже (на материале специальных дисциплин). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04. – теория и методика профессионального образования. – Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, Черкассы, 2004.

Диссертационное исследование посвящено обоснованию эффективных путей интенсификации профессиональной подготовки специалистов в экономико-правовом колледже и выявлению условий их реализации. Проанализирована разработка проблемы в педагогической теории и практической деятельности высших учебных заведений I–II уровней аккредитации. Определены психолого-педагогические факторы, которые влияют на эффективность интенсификации профессиональной подготовки студентов (использование педагогически целесообразных инновационных технологий, ориентированных на личностно-индивидуальные особенности студента и непосредственную педагогическую взаимосвязь педагога с ним); психолого-педагогические аспекты понятий “интеллектуальное развитие”, “интенсификация учебного процесса”, “педагогическое мастерство” и их взаимосвязь. Выявлены и теоретически обоснованы педагогические условия эффективности учебного процесса на основании интенсификации (подготовка студентов к освоению методов самостоятельной познавательной деятельности и уровень педагогического мастерства преподавателей). Теоретически обоснованы основные познавательные умения и навыки, которые необходимо сформировать у студентов для интенсификации учебной работы: работа с научной литературой, умение слушать и конспектировать лекции, готовиться к практическим занятиям, коллоквиумам, зачетам и экзаменам, анализировать ситуацию. В диссертации рассмотрены уровни педагогического мастерства преподавателей и их зависимость от сформированности познавательных умений студентов. Обоснован вывод, что психолого-педагогическое образование педагогов положительно влияет на развитие качественных характеристик его участников. Разработана программа и методическое обеспечение пропедевтического курса “Самостоятельная учебная работа студентов”, построенная на междисциплинарной основе и направленная на повышение уровня самостоятельно-познавательной деятельности студентов, учебная программа „Педагогика высшей школы” для формирования психолого-педагогического мастерства преподавателей профессиональных учебных заведений.

Пропедевтическая подготовка студентов обеспечила педагогические условия экспериментальной проверки эффективности интенсификации учебно-воспитательного процесса. В ходе формирующего эксперимента использовались педагогические технологии, разнообразные методы, приемы и способы организации учебной деятельности. Критерием проверки эффективности применения тех или иных форм, методов, приемов и способов есть качество знаний, умений, навыков и компетенций студентов.

Материалы исследования положены в основу методических рекомендаций касательно внедрения идеи интенсификации в практику профессиональной подготовки студентов высших учебных заведений I–II уровней аккредитации. В их основе концепция системности, а в частности: моделирование форм, методов, приемов и способов подготовки педагогов и студентов к участию в учебно-воспитательном процессе, построенном на основе интенсификации. Основные положения и рекомендации исследования внедрены в систему профессиональной подготовки студентов.

Экспериментальной работой обусловлено, что интенсификация учебной деятельности студентов на базе модернизации учебного материала и применения инновационных технологий способствует решению задач профессионального образования и интеллектуального развития личности, формированию самостоятельности и социальной зрелости студентов, вооружению их методами познавательной деятельности, что существенно улучшает качество знаний и закладывает научную основу для непрерывного образования специалистов.

Выполненное исследование не охватывает все аспекты профессиональной подготовки будущих специалистов в высших учебных заведениях. В связи со сложностью и многогранностью проблемы необходим комплексный подход к профессиональной подготовке студентов высших учебных заведений I–II уровней аккредитации на условиях интенсификации и усовершенствования системы формирования познавательных умений, их взаимосвязи и последовательности, изучение путей применения личностно-ориентированного обучения студентов, что влечет необходимость дальнейшей научной разработки педагогических условий интенсификации подготовки специалиста в высшей школе.

Ключевые слова: педагогические условия, интеллектуальное развитие, интенсификация профессиональной подготовки, инновационные технологии, педагогическое мастерство, самостоятельная познавательная деятельность.

Zhyzhko T. A. Pedagogical Conditions of Intensification of Students' Professional Training at economy and lan Colleges (on the basis of spesial disciplines).

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogics in speciality 13.00.04. – Theory and Methodology of Professional Education. – Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. – Cherkasy, 2004.

The thesis focuses on substantiation of the efficient ways of intensification of specialists' professional training at economy and lan colleges and revealing the conditions of their realization. The state of the intensification problem in pedagogical and psychological literature and in practical activity of higher educational establishments of I–II accreditation levels is researched. Psychological-pedagogical factors influencing the efficiency of professional training intensification and psychological-pedagogical aspects of such notions as “intellect”, “intellectual development”, “intensification of educational process” and “pedagogical mastery” are theoretically substantiated. Pedagogical conditions for efficiency of educational process based on intensification (students' skills of methodology of independent cognitive

activity and the pedagogical mastery level of teachers) are specified. The teaching-methodological complex that increases the level of independent cognitive activity of the future specialists and teachers of higher educational establishments of I–II accreditation levels is worked out. Efficiency of pedagogical conditions for intensification of students' professional training at economy and lan colleges is experimentally checked up.

Key words: pedagogical conditions, intellectual development, intensification of educational process, innovative technologies, pedagogical mastery, independent cognitive activity.